

disse oprørere sig, et navn, der lød som kradsen af en kløve. Javnaðarflokkurinn varð stofnaður í 1925 og kom á ting í 1928. Ált bendir söliðis á, at vit eru stódd í seinnu helvt av 20'um.

Leikum fagurt á foldum

Fyrsta kapitull sýnir pallinn fram, meðan tey bæði næstu snúgva seg um brúðleypid millum Simonu úr Trymsoy og keypmannin Sylverius úr Norðvági. Beiggi brúðurina, Josva, pyntar saman við vinmonnum brúðleypshúsinu, og í ofvarakæti fer hann at klintrast í berginum, har hann hongur millum himmal og hav. Fólk ótast og vilja vera við, at hetta er ólíkindaverk og at freista Várhara. Josva sleppur kortini snikkaleysur upp á slætt, men tað eru ikki bara vøkur orð hann fær oman yvir seg. At Josva hevur hug at líta deyðan inn í eyguni beint upp undir brúðleypid hjá systriini er ikki tilvild sæð í skaldskaparhøpi.

Í bókmentaverkinum hjá Williami Heinesen er brúðleyp eitt livssymbol, ein lóta, har tú kanst gloyma gerandisdagin og spennu teg út bæði so og so. Tað er somuleiðis eyðkent fyri skaldskapin, at tá ið livið er upp á tað hægsta, so er deyðin næstur.

Lív og deyði verða gjøgnum alla skaldsøguna sett upp ímóti hvørjum øðrum, og deyðin er stóðugt ein höttandi veruleiki. Líka frá klintranini hjá Josva, um sorgarleikin við sluppini »Dumbarton«, sum gongur burtur, til Salomon skipsprestur doyir. Aftrar hesum kemur tann stóra plágan frá fyrri helvt av hesi öldini: teringurin. Men frá fyrstu byrjan verða livssymbol sett upp ímóti týningini, og spurningurin er bara, um tey sleppa at mennast og ikki verða beitt av leið av bronglæðari sektarismu.

Át giftarmálið hjá tí unga parinum ikki stendur mót við tað velduga brúðleypid

er ein onnur sök. Tað kemur nevniliga undan kavi, at tann stóri og sterki reiðarin í mongum er ein bløka. Mamman fer við honum sum einum votti, og tann unga brúðurin fortelur vinmonuni, at hann ræðist alt. Systkinabarn reiðaran, tann vátligi Salomon, kallaður Skipsprestur, samanber hann við eina rabarbu: »Du er fróðig og fredelig og rødmusset og saftig og nyttig og hurtigt voksende. Men skør!« Salomon sigur kortini ivandi, at tað er ikki óhugsandi, at skyldmaðurin kann mennast rætta vegin, men tá ið Sylverius stutt seinni, eftir at »Dumbarton« er gingin burtur, fer at halla ímóti teimum dúðiligu, kallað Salomon hann *Rabarbus!* Metamorfozan er fullgjørd.

Men alt er kortini ikki Sylveriusar skyld, í seinnu helvt av skaldsøguni viðgongur Simonu yvir fyrri sær sjálvari, at hon giftist Sylveriusi í hevnisøku. Hon er útbúgvin sjúkrasystir og var forelskað í einum lækna, sum hon gav seg til, men hann vildi heldur hava eina aðra. Fyri at hevda seg jättar hon at giftast tí ríka Sylveriusi. Stórfinasta brúðleyp, sum trymsoyingar nakrantíð hava verið í, átti aldrin at havt verið hildið, og tað gerst tí heldur ikki eydnusælt.

Tað seinasta, lesarin frættir um Simonu, er har sýslumanskonan, frú Skjoldhammer, spyr Vitus, um tað passar, at Simona er upp á vegin, og at hon krevur hjúnaskilnað, um barnið ikki verður doyrt? Sylverius er nevniliga farin upp í jättarasektina, har tey brúka vaksnamannadóp. Tað sigst eisini, at Simona hevur koyrt vermammuna á dyr og sett forboð fyrri, at trúboðarin kemur á gátt.

Sektir og sektierius

Hóast høvundinum ikki dámar jättarasektina og alt, sum hongur uppi við henni, so er hann heldur ikki ovur-

fegin um ta jánkasligu kirkjuna, og hesi bæði verða fleiri ferðir sett upp ímóti hvørjum øðrum. Samsvarandi dómi koma fyrri seinni í skaldskapinum í »Den sorte Gryde« og »De fortabte Spillemand«. Frægari verður tað ikki, at prestur er manio-depressivur og tískil dregst við paranoia.

Prestakonan verður positivt lýst burturav, og sagt verður, at tað er meiri livgan og uggi við henni enn við mongum presti: »der udgik ligesom en hjælpsomhedens varme fra det gode timelige smil i hendes øjne«. Tað er tann menniskjaliga góðskan, ið hevur týðning og ikki øll lyftini um tað, sum hinumegin er. Gerandisdagurin, *almindeligheden*,

sum William Heinesen seinni nevnr tað, er tað umráðandi. Tað tímiliga er tað avgerandi.

Prestakonan vísir við gerðum og hjáveru sína hjartagóðsku, meðan jättararnir tosa um livið eftir hetta og annars gera sitt físta at kráma sum mest inn undir seg av tí, sum hesumegin er. Viðmerkingin hjá prestakonuni, at heidningarnir ikki altíð eru teir verstu, er nóg so sigandi.

Órdini »ov seint« hjá prædikumonninum hoyrast ígjøgnum skaldsøguna sum eitt afturkomandi ekkó ella leiomotiv. Simonu orkar tey ikki:

»Simona fik kuldegysninger af at høre på denne vedholdende og ubarmhertige trusel: for sent, for sent. Hvorfor for sent? Det lod ondt og fattigt, som var denne deres frelser en lille nøjeregnende og smålig mand, der stod med uret i den ene hånd og den anden på dørvrideren. Kom så, kom så, lad det gå lidt rask! og så klap! For sent!«

Trúboðarin hjá jättarunum, Jóhannes Vág, er á ferð snemma og síðla, og niðurlagið er: kom í hesi stund, í morgin er kanska ov seint. Myndin av honum vísir lesaranum eitt illgrunavert lyndi:

»Johannes var ingen

fremfusende mand, hans væsen var til daglig stiltferdigt, næsten forsagt, hovedet sad lidt skævt på hans hals, de lange, rene hænder var sjældent knyttet, men legede sagtmødt med hinanden, de blå øjne kunne være mildere end nogen anden mands, man vidste om at sige. Men når han om aftenen stod under Sylverius' lygte, var han ganske som forvandlet, da blev hans blik luende, hans anrabende og klagende stemme gik gennem marv og ben...«

Lesarin sær eitt dupluttmenniskja, ein dagsins Dr. Jekyll og ein kvøldsins Mr. Hyde, líkasum seinni Andersen í »Den sorte Gryde«. Hóast Jóhannes Vág spennir seg út og leikar í, so loðar nakað fúnað við hann, sum um rot er komið í mergin. Sjálvur sigur trúboðarin seg hava syndað - tað gera allir trúboðarar - men ikki, hvør syndin er, og hon er tí fjald. Tá ið Vitus einastaðni hugsar um, hvørja synd trúboðarin kann hava fram, kemur hann til, at tað má vera: »u-gifte mænds synd [...] Den, der kaldes selvbesmittelsen!« Hvussu víkur og vendir, so verður Jóhannes Vág lýstur sum lúnskur og óálitandi.

Gud og mammon

Sylverius hellir meira og meira til jättarafólkið, og ein sunnudagin koma oddafiskarnir hjá Stórfjarðarjättarunum á vitjan:

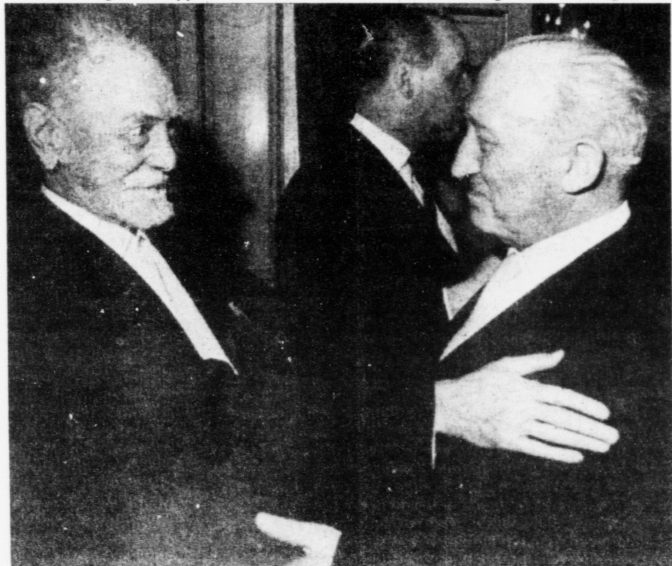
»Disse frimenighedsfolk var alt andet end hængehoveder, det var livlige mennesker og handelsmænd, deres tale drejede sig om handel ogandel, om skibe og markedspriser.«

Jättararnir, sum siga seg seta tað næsta livið hægst, tosa sjáldan um annað enn at forvinna pening í hesum livinum. Undir-støðginum sigja fleiri av gestunum frá síni umvending, ímillum teirra bedingsmeistarinn Klein. Hann hevði áður lisið nógv, og ein dagin, best sum hann situr og lesur í eini bók um tekniksins undur, hyggur hann upp og inn í sólna. Har sær hann ein kross, og hesin sólkrossur verður tað honum eitt tekin um, at hann skal umvenda seg. »Og siden havde han lagt alle bøger til side undtagen en: Den hellige Skrift [...] alt andet var verdsligt tant, var hø og halm, der kun tjener til at kastes på ilden.«

Hugsanin hjá bedingsmeistararanum minnr stórliga um tað gitna dilemma, har kaliffurin Omar sum grundgeving fyrri at brenna bókasavnið í Alexandria bar fram: 1. Um tað stendur tað sama í bókunum sum í Koranini, eru tær til onga nyttu; 2. Um tað stendur eitthvørt, sum vikur frá Koranini, eru tær skadiligar. Í báðum for-um eiga tær at verða brendar.

Ein skemtilig lýsing av deyðanum hjá Georg Brandes kemur fyrri við borðhaldið heima hjá Sylveriusi:

»Ja, Georg Brandes sagde fru Forberg og fik et køgt udtryk i sine små runde øjne. Man havde jo hørt om denne hednings forfærdelige død! Han havde set den. Onsdag stod ved sit dødsbed, og han havde i sin sidste stund bedt og skreget til den Gud, han gennem hele sit liv havde forfulgt. Men da var det for sent! Han døde under ubeskrivelige kvaler og blev sort over hele kroppen.«

Longu á ungu árum kom William Heinesen nógv millum skapandi fólk í Keypmannahavn. Her hittu hann rithøvundin Otto Gelsted, sum var 12 ár eldri, og teir báðir gjørdust vinir fyrri livið. Myndin er tikin í 1968